עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ב מהלכות נזירות הלכה ד :
ב ב מיי' פ"ד מהל' נדרים הלכה ט סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רכח סעיף ג :
ג ג מיי' פ"ב מהלכות נזירות הלכה ד :
ד ד מיי' פי"ג מהל' נדרים הל' יא יב סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף נג :
ה ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף נג :
ו ו ז מיי' שם הל' יג יד טוש"ע שם סעיף מד :
ז ח מיי' פ"ב מהל' נזירות הלכה ד :
ח ט מיי' פ"ב מהל' שבועות הלכה ז :

פי' הרא"ש

וא"ו : ה"ג הא למה לי השתא חמירתא אמר קילתא לא כ"ש . ולא גר' חמירתא אמר רב וה"מ אמאי הויא הכחשה . הך דקאמר ג' וד' לא סכחיש כלל הא דקאמר א' וב' דמימר אמרי' א) הא למה לי להזכיר א' וב' מה שאמר חבירו בזה אני מודה לו חמירתא שאני מוסיף ומחמיר עליו וזה אומר קילתא שאמר חבירו לא כ"ש שהם אומרים בכלל דברי ומה לי להזכירם דבכלל דברי ישנו דבריו : במערבא אמרינן אין הכחשה במונה כאתקפת' דרמי בר חמא :

סליק פירקא

פ"ד מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני ושמע חבירו ואמר ואני כולם נודרים התיר הא' ע"י חכם כולם מותרים שכולן תלויין בו : והוא שתפסו בתוך כדי דיבור דהיינו שלום עליך רבי כדמפ' כדי שאלת תלמיד שהם ג' תיבות . הילכך ג' מתפסה בראשון אבל ד' לא שכבר הפסיקו בג' ואני והוי יותר מכדי דיבור : א"ל תו לא שבקת רווחא לתלמידא שאם פגע בו רבו ונתן לו שלום לא יוכל להתפיס באותו שנדר לפניו . הלכך גר' דגם הד' יכול להתפיס דהמחובר לתוך כדי דבור כתוך כדי דיבור דמי :

א) נראה דצ"ל לא דקאמר א' וב' דמימר אמריק לא למ"ל להזכיר דמה חמירתא שאני מוסיף וכו' לא כ"ש שהם אמורים בכלל דברי .

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה אמרי במערבא וכו' דמונה הוי הכחשה אפילו טפי כאילו אמר לא אחת ושתים אלא שלש וארבע . מן היכא כאילו עד וארבע נמחק . ונ"ב מאילו אמר אחד שתים אבל . מלת אבל נמחק .

תוספות

אלא אחד אומר אחת ושתים ואחד אומר שלש וארבע וחמש ואינם מכחישים בפירוש זה את זה וקמ"ל רב דכיון דכל חד וחד נחת למנייא שזה אינו אומר שתים בבת אחת אלא אומר אחת ושתים וזה ג' וארבע וה' ולא אחת ושתים כאילו אמר לא אחת ושתים נדר אלא של שלש וארבע וה' וזה שאמר אחת ושתים כאילו אומר ולא נדר שלש וארבע וחמש :

ה"ג תו ל"ל השתא י"ל חמירתא אמר קילתא לא כ"ש ולא גרסינן אמר רב וה"פ דפריך [אמאי] קאמר דהוי הכחשה משום דאמרינן כיון דזה [אמר] שלש ארבע חמש ולא אמר גם אחת ושתים הוי כאילו אומר בפירוש ולא אחת ושתים נזר, אמאי, נימא דלא הוי הכחשה, ומה שלא הזכיר אחת ושתים דמה לו להזכיר, חמירתא דהיינו שלש וארבע וחמש אמר, קילתא לא אמר, הא מליא למימר דאחת ושתים בכלל דבריו ומוסיף הוא על האחד, אלא ודאי לא הוי הכחשה :

אמרי במערבא אין הכחשה במונה. דודאי כי אמר אידך שלש וארבע וחמש לא מיעט שלא אמר הנודר אחת ושתים/ ובירושלמי דסנהדרין משמע דמונה הוי הכחשה אפילו טפי א] כאילו אמר [לא] אחת ושתים [אלא] שלש וארבע, דקאמר התם: אמר רב מחלוקת בכלל אבל בפרט לכ"ע נחלקה עדותן ואין כאן נזירות ורבי יוחנן אומר בפרט נחלקו אבל בכלל לכ"ע יש בכלל חמש שתים :

גמרא

הא למה לי השתא יש לומר חמירתא אמר, (רב) קילתא לא (אמר), אמרי במערבא: אין הכחשה במונה :

הדרן עלך מי שאמר

משנה

מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני, ואני כולם נזירים, הותר הראשון הותרו כולן, הותר האחרון, האחרון מותר וכולם אסורין. אמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר פי כפיו ושערי כשערו ה"ז נזיר. הריני נזיר ושמעה אשתו ואמרה ואני, מיפר את שלה, ושלו קיים. הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני אינו יכול להפר. הריני נזיר ואת ואמרה אמן מיפר את שלה ושלו קיים. הריני נזירה ואתה ואמר אמן אינו יכול להפר :

גמרא

גמ' יתיב ר"ל קמיה דר' יהודה נשיאה ויתיב וקאמר והוא שהתפיסו כולן בתוך כדי דיבור וכמה תוך כדי דיבור, כדי שאלת שלום. וכמה כדי שאלת שלום, כדי שאומר שלום תלמיד לרב א"ל תוב לא שבקת רווחא לתלמידא!

תניא

תוספות

סא נ"ל. למיהדר ולמיתני : ססלא י"ל חמירתא אמר רב . היכא דהוו ב' כתי עדים ואחת אומרת אחת שתים ושניה אומרת ג' ד' ה' שמעינן ליה לרב נחלקה עדותן בקילתא דלא הוו אלא חד וחד לא אמר דנחלקה עדותן פשיטא דודאי אמר והיכא שמעינן ליה לרב דאמר הכי במס' סנהדרין ירושלמית (פ"ה) דקתני התם להך מתני' דהכא וכתיבא תמן הכי תנינן תמן מי שהיו שתי כתי עדים מעידים אותו אלו מעידים שנזר שתים ואלו מעידים שנזר חמש ב"ש אומרים נחלקה עדותן ואין כאן א) נזירות כלל וב"ה אומרים יש בכלל חמש ב' שיהא נזיר שתים ואמר רב בכלל נחלקו אבל בפרט דברי הכל נחלקה העדות ור' יוחנן אומר בפרט נחלקו אבל בכלל יש בכלל חמש שתים ב) יהא נזיר שתים פרט כגון שהאחת אומרת אחת שתים והשניה אומרת ג' ד' ה' כלל שהאחת אומרת שתים והשניה אומרת ג) ה' : אמרי במערבא אין הכחשה במונה. שאם אחד אומר אחת שתים ואחד אומר שלש ארבע חמש אין זו הכחשה ויש בכלל חמש שתים ויהא נזיר שתים :

הדרן עלך מי שאמר

מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני כו'. וכן חבירו אמר ואני : הותר (א) הראשון שנשאל על נזירותו הותרו כולן. שכולן תלו נזירותן בראשון : גמ' יתיב ר"ל קמיה דר' יהודה נשיאה ויתיב וקאמר. כי תנן במתני' וכולן נזירים כגון שהתפיסו כולן בתוך כדי דבור של ראשון דבכדי שאילת תלמיד לרב דאית ביה שלש תיבות שלום עליך רבי התפיסו כולן, ומתניתין דקתני ואני ואני דלא תני אלא תרין דוקא קתני דכי שקלת לחדא תיבה מקמא דאמר הריני נזיר ומצרפת ליה להך דאמרי ואני ואני (ב) שכולן שלשה נדרו בתוך כדי שאילת שלום תלמיד לרב דהוויין כמי שלש (ג) תיבות : תוב לא שבקת רווחא לתלמידא. דלימא ליה אלא הך תלת מילי, ולאו משום דאית ליה לרבי יהודה נשיאה דלימא ליה טפי, אלא מילתא בעלמא קמ"ל (ג) ד) ומסייע ליה לריש לקיש :

תניא

רש"י

מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני ואני. כלומר שניים שמעו לראשון שקבל נזירות והאחד אומר ואני וכן השני אומר ואני כולם נזירים הותר הראשון אם הראשון בא לחכם והתיר לו נדרו גם האחרונים הותרו לפי שאמרו ואני כמוהו ותלו נדריהם בנדרו, הותר האחרון ע"י חכם הוא מותר וכולן אסורים אם לא יתירו גם הם נדריהם ע"י חכם אבל בלא התרה לא, שלא תלו נדריהם בנדר האחרון : פי כפיו שערי כשערו ה"ז נזיר. בגמרא מפרש : הריני נזיר ושמעה אשתו ואמרה ואני מיפר את שלה ושלו קיים. דלא תלה כלל נדרו בנדרה אלא אדרבה היא אמרה ואני נזירה כמוך אחר שהוא כבר נדר בנזיר : הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני אינו יכול להפר. בגמרא בעי לאוכוחי מינה דבעל מיעקר קא עקר נדר אשתו מעיקרו ולכך אינו יכול להפר שאם מיפר לה א"כ יתבטל גם את שלו שנדרו תלוי בנדרה וכדתנן לעיל הותר הראשון הותרו כולן שבאו מחמתיה דראשון ואינו רשאי לגרום דבר להיות נדרו מבוטל כדכתיב לא יחל דברו ודרשינן הוא אינו מיחל אבל אחרים מוחלין לו ודחי בגמרא דלעולם מיגז גייז מהפרה ואילך מהשתא ב] אבל כי נמי מיפר את שלה ג] ושלו קיים מ"מ חל נדרה עד עתה ונזירותיה אינו יכול להפר דכיון דאמר ואני קיים לה נדרה : הריני נזיר ואת. כלומר וכי גם את רוצה לידור בנזיר ואמרה אמן פי' קבלה עליה נזירות מיפר את שלה ושלו קיים דלא תלה נדרו בנדרה אבל אם לא אמרה אמן היה מותרת שאינו יכול להדירה בע"כ ודאי מה דאמר לה ואת לא הוי קיום שאין הנדר חל עליה אלא כשאמרה אמן ועדיין אינו יודע אם תקבלנו אם לאו ולכך לא הוי קיום : הריני נזירה ואתה. הכי גרס ר"ת ושמע בעלה ואמר אמן אינו יכול להפר אי מיעקר [קא עקר] ניחא משום דא"כ יתבטל נזירותו ואי מיגז גייז משום דהוי קיום כי אמר אמן כמו ואני כדלעיל:(שייך לקמן דף כג ע"א) הרי זו סופגת את הארבעים. בגמ' (דף כה:) מסיק שלא היפר לה בעלה ופשיטא הוא ומשום דקא בעי למיתני סיפא ואינה סופגת וכו' דהוי חידושא אע"ג דנתכוונה לאיסורא כיון דעלה בידה היתר אינה סופגת תנא נמי רישא וסופגת : רבי יהודה אומר אם אינה סופגת את הארבעים תספוג מכת מרדות. מדרבנן שנתכוונה לאיסורא במזיד ובפ' בתרא דמכות (דף כב:) מכות ארבעים מן התורה אבל מכת מרדות בלי מנין אלא מכין עד שתצא נפשו או עד שמקבל עליו. ומספקא לרבי דהכא דלוקה על שעברה דשמא דוקא מ' ותו לא דדוקא כשאין רוצה לקיים אותה המצוה מכין אותו בלי מספר אבל הכא שכבר עברה למה תלקה יותר מדאורייתא אם לא הפר: הג"ה גמ' יתיב ר"ש בן לקיש קמיה דר' יהודה נשיאה ויתיב וקאמר והוא שהתפיסו כולם בתוך כדי דיבור. כדמפרש והולך כדי שאילת שלום תלמיד לרב דהיינו שלום עליך רבי=ג' תיבות הנ"ך יכולין שלשה אנשים להתפיס עצמן בראשון שנדר בנזיר שכל אחד אמר ואני הם שלש תיבות דאפילו האחרון תוך כדי דיבור מן הראשון אבל רביעי אינו יכול להתפיס עצמו בראשון אפילו אמר ואני שכבר שהו כדי דיבור מן הראשון ולכך לא חייל נזירות ארביעי : אמר ליה תו לא שבקת רווחא לתלמידא. כלומר תלמיד ששמע לאחד שנדר בנזיר ובקש לומר ואני ובתוך כך עובר רבו לפניו והוא חייב להקדים לו שלום ולומר שלום עליך רבי [והם שלש תיבות] שוב לא יועיל להתפיס בנזיר אם יאמר ואני שכבר שהה כדי דיבור ואין זו סברא אלא ודאי גם רביעי נתפס הואיל ולא שהה כלל לאחר כדי דבור' אלא לאחר אחר כדי דבור אמר ואני אבל החמישי ודאי אינו נתפס ששהה קצת אחר כדי דיבור :

תניא

(ב) [בד"ה מי שאמר וכו' אחד שתים ואחד שלש או ארבע כצ"ל א"מ : ב] ד"ה הריני נזירה וכו' מהפרה ואילך מהשתא אבל נמחק. ונ"ב א"כ : ג] בא"ד כי נמי מיפר את שלה שלו קיים דמ"מ כצ"ל : כולן שלשה וכו' שלש תיבות : (ג) ד"ה תוב לא שבקת וכו' קמ"ל הס"ד ואח"כ מ"ה תניא נמי הכי וכו' הרי זה נזיר כמותו. ומסייע ליה לר"ל הס"ד ואח"כ מ"ה לימא מסייע :

מסורת הש"ס

[לקמן כה:] נדרים ע:

[ב"ק עג: מכות ו. שבועות לב.]

נוסחת הריב"ן

א) עדות כלל : ב) ויהא : ג) אומרת ג' ד' ה' : ד) בכ"י כתוב כאן בזה"ל ע"א כדי שאילת תלמיד לרב ג' תיבות בלבד וכנגדן קתני מתניתין ואני ואני ג' פעמים בלבד ולא יותר שאם אמר השלישי נמי ואני השלישי מותר דלא התפיס בתוך כדי דבור ובדין הוא דאיבעי ליה למימר כדי שאילת רב לתלמיד דרב קאמר לתלמידו שלום עליך בלבד אלא משום דברייתא מיירי לקמן כדי שאילת תלמיד לרב נקט איהו נמי כדי שאילת תלמיד לרב ולעולם שאילת תלמיד לרב שלום עליך תו לא שבקת רווחא לתלמידא כלומר וכי אין לו לתלמיד לומר לרב אלא ב' תיבות בלבד והלא י"ל ג' שלום עליך רבי וכיון שהן ג' תיבות יכולין להתפיס כנגדן ג' נזירים ומתני' דקתני ואני ואני הכי נמי דקסבר ג' ואני כנגד ג' תיבות אלא דלא בעי למחשב וליזול הס"ד ואח"כ מס"ד מסייע ליה לר"ל תניא כו' :

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מי שאמר וכו' הותר הראשון :
(ב) ד"ה יתיב וכו' ואני